
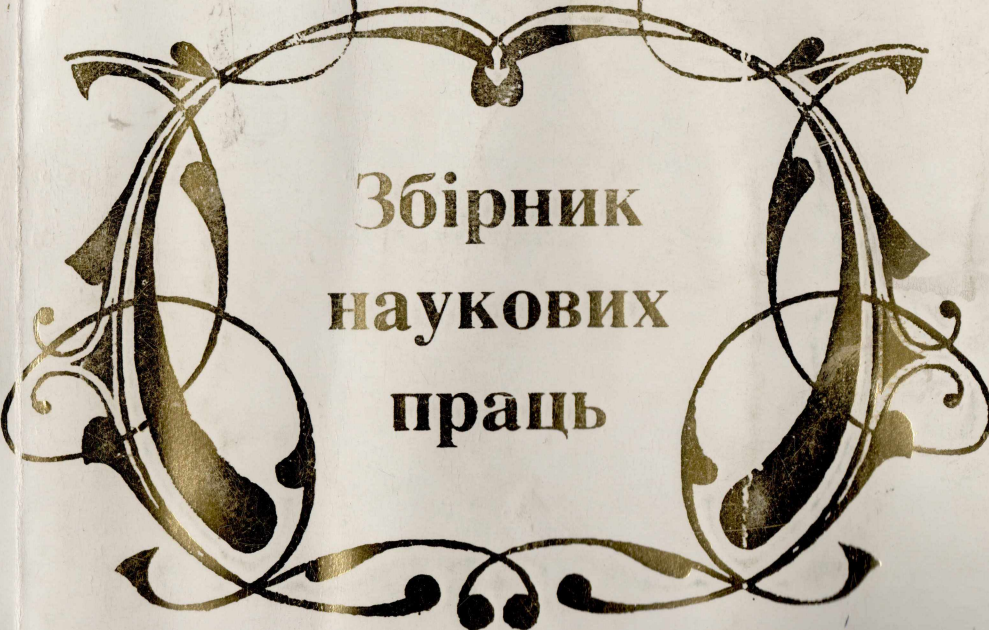



34.091.39(082)

0-45



**Особисто орієнтоване
навчання і виховання
учнівської та студентської
молоді**



**Збірник
наукових
праць**

ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сушенцева Л.Л.
м. Кривий Ріг

Згідно останніх освітянських документів (Закону України „Про освіту“, „Про професійно-технічну освіту“, „Національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті“ та ін.) сучасна система освіти характеризується зверненням до дитини, до учня. Проте слід відзначити, що при загальному зверненні педагогічної свідомості до особистісно орієнтованого навчання в педагогічній практиці все ще присутня „методика відбивання у дітей бажання вчитися“, тобто те, що називають „авторитарною педагогікою“. На нашу думку, в цій ситуації особливу увагу слід звернути на той факт, що реалізовувати особистісно орієнтовану модель покликані педагоги, професійний досвід і педагогічні знання яких закладалися і формувалися в „епоху“ соціократичної парадигми освіти. Наші власні педагогічні дослідження (спостереження, співбесіди) показують, що в своїй діяльності викладачі і майстри виробничого навчання „тієї епохи“ продовжують використовувати звичні, зручні для них прийоми і методи (частіше вербальні), притримуючись позиції, що особистісна орієнтованість навчання рівнозначна принципам індивідуалізації і диференціації навчання.

На наш погляд, така позиція є помилковою. Незважаючи на те, що дана проблема широко представлена в наукових публікаціях багатьох науковців і педагогів-практиків (Ш.О.Амонашвілі, Є.М.Ільїн, І.С.Якиманська та ін.), значна більшість педагогів професійно-технічних навчальних закладів не мають достатнього цілісного системного науково-практичного уявлення про сутність особистісно орієнтованої освіти і навчання. Тому об'єктом нашого дослідження став процес особистісно орієнтованого навчання, а предметом – місце особистісно орієнтованого навчання в системі методичної роботи професійно-технічного навчального закладу. Як показує вивчення досвіду організації методичної роботи,

в деяких професійно-технічних навчальних закладах значно знижена увага до методичної роботи і використовуються, як правило, всього дві форми організації методичної роботи: методичні комісії та інструктивно-методичні наради. В професійно-технічних навчальних закладах нового типу, навпаки, рівень організації методичної роботи значно зріс. До їх штатного розпису введено посаду методиста (заступника директора з науково-методичної роботи). Сьогодні в професійно-технічних навчальних закладах використовуються різні форми організації методичної роботи (як традиційні, так і нетрадиційні): колективні, групові та індивідуальні. Дослідження традиційних форм методичної роботи показало переваги, які їм притаманні: досконалий зміст методичної роботи незалежно від її форми є умовою зростання творчої активності кожного члена педагогічного колективу; доведено і стало аксіоматичним положення про безпосередній вплив методичної роботи на результати навчально-виховного процесу та ін. Нетрадиційні форми методичної роботи викликають у педагогів-практиків бажання приймати участь у методичних заходах, посилюють інтерес до пошукової діяльності педагогів. Сучасні освітні технології реалізують єдиний принцип пошуку нової технологічної ідеї. Це принцип зосередженості на якомусь одному (рідше двох) джерелах інформації освітнього середовища. Наприклад, при проблемному навчанні головна увага приділяється організації учбового дослідження; технологія „авторизованого навчання” спирається на самостійну роботу учнів з пакетом „готових” знань; в проектній технології основним джерелом інформації є учбове дослідження і наукова книга та ін. Традиційне навчання пов'язане з наданням основної функції учителю, як джерелу інформації. Сучасна система освіти така, що на всіх її рівнях учні проходять теоретичні основи особистісної орієнтованості і разом з тим залишаються суб'єктами авторитарної системи освіти. В результаті учбово-пізнавальної діяльності у значної більшості учнів, як традиційних професійно-технічних навчальних закладів, так і навчальних закладів інноваційного типу, продовжує формуватись подвійність думки: їх вчать говорити правильні слова про гуманізацію процесу навчання, про демократичне управління ним, але фактична дійсність зводиться до „натаскування” учнів на оволодіння певною сумою знань, умінь та навичок, на

заучування (частіше зазубрювання) окремих наукових фактів. Щоб змінити таку ситуацію на краще, на нашу думку, викладач і майстер виробничого навчання у своїй роботі повинні використовувати такі методи, які б дозволили вивести учня на рівень самостійної діяльності, тобто, як зауважує Е.В.Оспеннікова, „сформувати у нього весь комплекс „механізмів” її саморегуляції (мотиваційно-потребну сферу, самостійне цілепокладання і виконання, самоконтроль)” [1,с.28]. А це, на думку науковця, можливе лише за умови сучасного підходу до визначення сутності категорії „метод навчання”. Оскільки серцевиною поняття „метод навчання” є діяльність суб’єктів освітнього процесу, то в широкому розумінні методи навчання - „це методи інформаційної взаємодії індивіда з оточуючим його метасередовищем, основним наслідком якого виступає інтеграція індивіда в це середовище і формування його особистості у складі її основних якостей: моральності, інтелекту, волі, потреб і мотивів, емоційної сфери і естетичних орієнтирів” [1,с.31]. Таким чином бачимо, що головне в методі - це діяльність самого учня, яка може бути реалізована як у його взаємодії з педагогом, так і поза межами професійно-технічного навчального закладу.

Наведене визначення відповідає оновленій освітній парадигмі, коли учень сам обирає свій освітній шлях і не обмежує своє навчання навчальним закладом. Тому основним завданням педагогів професійно-технічного навчального закладу є стимулювання особистості до самоосвіти поза його межами.

Зміна підходів до організації навчання учнів знаходить своє відображення і в змісті методичної роботи професійно-технічного навчального закладу. Дослідження Т.С.Рабченюк доводить, що перебудова змісту методичної роботи дійсно дає позитивний наслідок, але при розробці його організатори методичної роботи повинні виходити з: перспективних і поточних завдань, що стоять перед навчально-виховним закладом; результатів діагностування кваліфікаційного рівня педагогів, їх можливостей як фахівців; кількісного і якісного складу педагогічного колективу; поєднання різних форм і напрямів методичної роботи; наявності часу для виконання запланованого; матеріальних, морально-психологічних умов (наявності техніки, сприятливого мікроклімату, стимулювання педагогів до творчості

тощо); професійного та інтелектуального потенціалу для забезпечення виконання наміченої програми дій з педагогічним колективом [2, с.234]. Особливості сучасного етапу розвитку професійно-технічної освіти дозволяють вважати об'єктивно необхідним введення діагностування педагогів, оскільки діагностичний підхід при визначенні змісту методичної роботи дозволяє виявити слабкі ланки у методичній підготовці кожного педагога; причини, що їх породили; можливості планування індивідуальних заходів з ліквідації недоліків; найважливіші питання вдосконалення професійної майстерності членів педагогічного колективу; формалізм у плануванні змісту методичної роботи. На нашу думку, формалізм змісту роботи складався, насамперед, з того, що в ньому ніколи не враховувались реальні методичні потреби педагогів. Сьогодні, коли постала проблема здійснення особистісно орієнтованого навчання, на цей аспект при плануванні методичної роботи слід звернути особливу увагу, адже надання методичної допомоги потребують сьогодні не тільки молоді педагоги, але й досвідчені, яким не вистачає знань та вмінь для розв'язання даної проблеми. Все частіше вчені і практики звертаються до проблеми розвитку педагогічної творчості як одного із шляхів удосконалення методичної майстерності. Разом з тим, зміст методичної роботи на сьогоднішньому етапі повинен включати в себе і підготовку педагогів до вирішення методичних проблем за допомогою сучасних інформаційних технологій. Ми вважаємо, що при обґрунтуванні змісту методичної роботи в сучасному професійно-технічному навчальному закладі організаторам її необхідно самим попередньо добре ознайомитись із сучасними підходами до визначення сутності поняття „особистісно орієнтований підхід” та „метод навчання”.

Таким чином, для реалізації завдань по здійсненню особистісно орієнтованого навчання в сучасних професійно-технічних навчальних закладах до змісту методичної роботи необхідно ввести навчання педагогів методиці здійснення особистісно-орієнтованого навчання, адже без сучасного розуміння цих категорій неможливе виконання цього завдання.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Оспенникова Е.В. Информационно-образовательная среда современного школьника //Школьные технологии.-2002.- №4.- С.24-32.
- 2.Рабченюк Т.С. Демократизация внутрішньошкільного управління.- К.: КМУЦА, 1997.-373 с.